

TARTU ÜLIKOOL

Lasteaia ja vanemate koostöö eestikeelsele haridusele üleminekul

Birute Klaas-Lang

TARTU ÜLIKOOL
EESTI TEADUSTE AKADEEMIA

11.12.2024

Millest juttu tuleb?

1. Muukeelsete vanemate hoiakute uuringud.
2. Muukeelsete väikelaste vanemate hoiakud eestikeelsele haridusele üleminekul.
3. **Vanemaid enim erutavad küsimused:**
  - Miks seda haridusreformi vaja on?
  - Mitmekeelsuse olemus.
  - Kuidas väikelaps keeli omandab?
  - Kuidas toetada lapse teise keele arengut?
  - Kuidas toetada lapse emakeele arengut?
  - Millal peaks muretsema lapse keele arengu pärast?
4. Teises keeles õppimise müüdid.

MUU KODUKEELEGA VANEMATE HOIAKUD EESTIKEELSELE HARIDUSELE ÜLEMINEKUL

Tartu linn
Eesti Teaduste
Akadeemia

- **Uurida vene kodukeelega lapsevanemate** hoiakuid eestikeelsele haridusele ülemineku eel ja jooksul.
- **Seirata ja toetada.**
- **Katsetada kaasava keelepoliitika** võimalusi toetava fooni loomisel.
- **Töötada välja soovitused** (omavalitsusele, haridusasutustele) eestikeelsele haridusele ülemineku toetamiseks.

Uuringu ajakava 2022-2026

1. sept 2022 – 31. dets 2023, koostöös Tartu linnaga Tartus
2. mai 2023 – aprill 2024, koostöös Eesti Teaduste Akadeemiaga Tartus ja Ida-Virumaal
3. mai 2024 – aprill 2026, koostöös Teaduste Akadeemiaga Tartus, Ida-Virumaal, Tallinnas

Vt Klaas-Lang, Birute; Praakli, Kristiina; Vender, Diana (2024). Eestikeelsele haridusele üleminek Tartu linnas. Mitte-eesti kodukeelega lastevanemate keelehoiakute uuring ja tegevussoovitused. <https://www.tartu.ee/et/eestikeelsele-haridusele-uleminek>

VALIM MEETOD

- **Tartu** 2 põhikooli, 3 lasteaeda
2023.a jooksul 10 kohtumist-arutelu
lastevanematega, u 400 lapsevanemat
- **Ida-Virumaa** 3 põhikooli ja 2 lasteaeda
2023.a sügisel-talvel 5 kohtumist-arutelu, u
300 lapsevanemat
- **Tallinna** 2 põhikooli, 3 lasteaeda
2024.a sügisel 5 kohtumist-arutelu, u 250
lapsevanemat

UURIMISMEETOD:

Kvantitatiivne (küsitlus, Balti Uuringute Instituut) ja kvalitatiivne lähenemine (aruteluõhtud, intervjuerimine; tekstilised andmed: osalusvaatlus).

Aruteluõhtu

1. klassi minevate laste vanematega Tallinna
üleminekukoolis,
august 2024

**MIKS ON VAJA
ÜLEMINEKUT
EESTIKEELSELE
HARIDUSELE?**

**ÜHINE KEEL – JAGATUD
VÄÄRTUSED - ÜHISKONNA
SIDUMINE**

**ÜLDHARIDUSE KVALITEEDI
ÜHTLUSTAMINE**

**VÕRDESED VÕIMALUSED
ÕPINGUTEKS JA TÖÖTURUL
KODUKEELEST SÕLTUMATA**

Eesti keele oskuse tase gümnaasiumi ja põhikooli lõpus

E2 riigieksami tulemused

2021 - vähemalt B2 tase 60,5%;

2022 – vähemalt B2 tase 50%

2024 – vähemalt B2 tase 53%

Põhikooli E2 eksam

2019 – B1 tase 62,5% (Lõimumismonitooring
2020: 14).

2021 – B1 tase 48,9% Ida-Virumaal; Harju
maakonnas 64%, Tartu maakonnas 81,2%
(EIS, 2022).

2024 – B1 tase 52%

Eestis ligi 200 000 inimest, kes võiksid olla
täiskasvanute eesti keele õppe sihtgrupp
(Centar 2018).

Miks vene noorte E2 oskus on kesine?

KEELEKESKKOND – KOOL/LASTEAEK – MOTIVATSIOON

„Mida tihedamini leitakse ennast olukorrast, kus teatud keelt päriselt kasutatakse, seda vähem on vaja panustada keele õppimisse või pädevuse alal hoidmisse.”

(van Parijs 2011)

**Segased
tunded**

MIKS NII KIIRESTI?

MIKS ALLES NÜÜD?

**MIKS SEDA EI TEHTUD
30 AASTAT TAGASI?**

Muukeelne kool Eestis 30 AASTAT HOOVÕTTU

- **1993.** a PGS: 2000 algab üleminek eestikeelsele aineõppele vene koolides.
- 1997. a **ülemineku alguseks määrati aasta 2007; ainult gümnaasiumiastmes,**
on järkjärguline.
- 2007 – 2010 lisandus üks eesti keeles õpetatav aine aastas.
- **2011.** a alates gümnaasiumis vähemalt 60% kohustusliku õppe mahust eesti keeles.
- **põhikoolis** kui ainsas kohustuslikus haridustasemes **õppekeel kohaliku omavalitsuse valida;**
- **õpilaste olemasolu korral vene õppekeelega põhikool täies mahus.**

Vt ka Ilmar Tomusk, Õiguskeel 2019

https://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/ilmar_tomusk_vene_kooli_uleminekust_eesti_oppekeelele.pdf

ALUSHARIDUS

vt

https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/alusharidusvtk_analysys.docx.pdf

- **Alates 2009.** a kõigis vene õppekeelega lasteaedades kohustuslik õpetada eesti keelt neljandast eluaastast alates, st kõigis lasteaedades algteadmised eesti keelest.
- Eestikeelsetes lasteaedades kasvab eesti keelest erineva emakeelega laste osakaal:
2014. a 19% eestikeelses õppes;
2022.a vene kodukeelega lapsi lasteaias ca 9400, neist **ligi 50%** õpib keelekümbluses või eestikeelses lasteaias.
- Vene keeles lasteaias käinutest jätkab õpinguid venekeelses põhikoolis üle 82%, keelekümbluses osalenutest ca 52%.
- **Keelekümblus tegelikkuses kohati ei vasta metoodikale.**

MIDA TÄHENDAB MITME- KEELSUS?

- Mitmekeelne inimene oskab ja kasutab mitut keelt ja saab hakkama neis suhtlemisega.
- Mitmekeelsus ei tähenda seda, et kõiki keeli peab oskama ja kasutama võrdsel määral ning samasugustes olukordades.
- Emakeel(t)ega on emotsionaalne side tugevaim.
- Akadeemilisel tasemel kujuneb kõige tugevamaks hariduse omandamise keel.

KUIDAS VÄIKELAPS KEELI OMANDAB?

- Muu kodukeelega laps hakkab lasteaia eestikeelses keskkonnas läbima teise keeles üsna sarnast arengut nagu oma emakeeles.
- Emakeeles ilmuvad lapse esimesed sõnad umbes aastavanuselt, eestikeelses keskkonnas tulevad esimesed eestikeelsed sõnad palju kiiremini.
- Teise keele ja ka järgmiste keelte omandamist-õppimist hõlbustab ja kiirendab see, kui toetuda oma emakeele või seni õpitud keelte mõistebaasile.
- Vaikne faas – matkimine – kinnistunud väljendid – eakohane suhtluskeel.
- Lasteaias peaks eestikeelne keskkond olema kogu päeva ja mitte ainult tundide ajal.

KUIDAS LAPSEVANEM SAAB TOETADA OMA LAPSE EESTI KEELE OMANDAMIST?

- Laps saab kõige otsesema stiimuli eesti keele ja eesti keeles õppimiseks oma vanematelt, jäljendab vanemate suhtumist ja hoiakuid.
- Toetada, julgustada, kiita ja lohutada.
- Vanem peaks olema lapse edusamme oodates kannatlik.
- Suurendada kokkupuuteid eesti keelega.
- **Jätkata kodus oma emakeel(t)e kasutamist.**

KUIDAS TOETADA LAPSE EMAKEELE ARENGUT?

- Kodu ja perekond on lapse emakeeleoskuse ja kultuurilise identiteedi kujunemisel kõige tähtsamad.
- Keelevahetus kodus – hoiakuline signaal, et emakeel on väheväärtuslik.
- Argitegevused, päevasündmustest jutustamine, emakeelsed raamatud jms.
- Lasteaed/kool peaks leidma võimalusi lapse emakeele arengu toetamiseks.

MILLAL LAPSEVANEM PEAKS TUNDMA MURET LAPSE KEELE ARENGU PÄRAST?

- Mitmekeelses keskkonnas omandab laps keeli aeglasemini kui ükskeelses keskkonnas.
- Kolmeaastane mitmekeelne laps võib kasutada korraga mõlema keele väljendeid, läheb jutu sees ühelt keelelt teisele üle.
- Kui laps on regulaarselt käinud eestikeelses lastehoius või -aias, peaks ta umbes aasta pärast olema võimeline oma eale vastavalt mõnevõrra eesti keeles suhtlema.
- Eriti oluline on jälgida lapse kõnest arusaamise arengut mõlemas keeles.

Teises keeles õppimine

Müüdid, mida kogemused ega teadusuuringud EI KINNITA!

- teises keeles õppimisega saavad hakkama ainult eriti andekad
- teises keeles õppimine vähendab oluliselt õpilaste ainealaseid teadmisi
- lastel on oluliselt raskem õppida, sest eesti keelt mitte valdavad vanemad ei saa neid toetada
- lastest kasvavad nn poolkeelsed – nad ei saa korralikult selgeks ei oma emakeelt ega teist keelt
- reaalaineid on teises keeles raskem õppida

vt Vt ka Villu Päärt Eesti- ja venekeelsete õpilaste PISA tulemustes haigutab suur lõhe. Postimees, 4.dets 2018

<https://www.postimees.ee/6468761/eesti-ja-venekeelsete-opilaste-pisa-tulemustes-haigutab-suur-lohe>

Kokkuvõte

- Lasteaialaste vanemate põhisoo on, et laps valdaks eesti keelt juba 1. klassi minnes.
- Lasteaialt eeldatakse tõhusat eesti keele õpet ja eesti keeles sotsialiseerumist.
- Kui lasteaed suudab mitte-eesti kodukeelega lapsele anda **eestikeelseks kooliõppeks vajaliku ettevalmistuse**, sealjuures **nõustada ka vanemaid mitmekeelsuse ja teises keeles õppimise küsimustes**, on vanemate hirmud üldjoontes maandatud.

Aitäh kuulamast ja kaasa mõtlemast!

Birute.klaas-Lang@ut.ee

Бируте Клаас-Ланг / Birute Klaas-Lang

**МОЯ ДИТИНА НАВЧАЄТЬСЯ
НА БАЗІ ЕСТОНСЬКОЇ МОВИ**

**MINU LAPS ÕPIB
EESTI KEELES**

TARTU ÜLIKOOL

TARTU

Tõsis kajastab Eesti teaduste akadeemia
eesli kuu ja selle spetsiaalselt uurige-
professorid 100 tulemat

Бируте Клаас-Ланг / Birute Klaas-Lang

**МОЙ РЕБЕНОК УЧИТСЯ
НА ЭСТОНСКОМ ЯЗЫКЕ**

**MINU LAPS ÕPIB
EESTI KEELES**

TARTU ÜLIKOOL

TARTU

Tõsis kajastab Eesti teaduste akadeemia
eesli kuu ja selle spetsiaalselt uurige-
professorid 100 tulemat

